

Галина ДУРДАС

*Кандидат історичних наук, старший викладач кафедри філософії і політології Західноукраїнського національного університету,
Тернопіль, Україна
h.durdas@wunu.edu.ua*

ПРОФЕСІЙНІ ЦІННОСТІ ВИКЛАДАЧА ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

*Щоб бути добрим викладачем, треба любити те,
що викладаєш, і любити тих, кому викладаєш.*

В. Ключевський

В умовах стрімкого розвитку сучасного суспільства та інтенсивних змін в освітній сфері виникає потреба в постійному особистісному зростанні педагога, оволодінні необхідними професійними компетенціями, вдосконаленні педагогічної майстерності. Відповідно до вимог часу, соціальна реальність потребує трансформацій у змістовому наповненні професійно-ціннісного простору педагогічних фахівців, який неодмінно пов'язаний із формуванням важливих освітніх та життєвих цінностей.

Професійні цінності становлять систему діяльнійності спрямованості особистості та виступають орієнтирами соціально-професійної активності викладача, які скеровані на досягнення важливих суспільних цілей. Сучасні освітні запити потребують наявності у викладача не лише відповідних професійних знань, умінь та навичок, особистісних якостей, системи ціннісних орієнтирів, необхідності безперервної самоосвіти та самовиховання, а й вміння на практиці застосовувати гуманістичні ідеї, здатності передавати соціально значущі цінності здобувачам освіти. Єдність цих компонентів свідчить про якісне виконання викладачами закладів вищої освіти професійної діяльності.

Формування професійних цінностей відбувається поступово у декілька етапів:

- набуття професійних знань, умінь та навичок у реальних умовах;
- практичне застосування отриманих професійних знань та вмінь;
- генерування особистих професійних цінностей на основі здобутих життєвих та суспільних ціннісних орієнтацій [2].

Дослідниця Г. Печерська стверджує, що професійно-ціннісні орієнтації педагога являють собою «систему професійної спрямованості та ставлення вчителя до педагогічної діяльності та її різних сторін, що відображають змістовну сторону, основу і сутність професійної

діяльності» [3, с. 254]. Ю. Потуй професійні цінності трактує як вагомі для особистості явища, які розкривають та спрямовують зміст професійної діяльності, закладають основу для вибору та опанування професією, кар'єрного росту та набуття під час професійної діяльності важливих соціальних результатів [4].

Сьогодні науковці виділяють чимало підходів щодо класифікації професійних цінностей педагога. На думку Л. Сатановської, професійні цінності слід розглядати як орієнтир на кваліфіковане виконання своїх обов'язків, сумлінну працю, відповідальність за реалізацію професійних завдань. Науковиця виділяє декілька блоків професійних цінностей педагогічних фахівців, зокрема: гуманістичний блок (терпіння, доброзичливість, доброта, чуйність, альтруїзм); деонтологічний блок (толерантність, тактовність, стриманість, коректність, конфіденційність); комунікативний блок (контактність, ввічливість, відвертість, відкритість, уважність); компетентнісний блок (відданість справі, обізнаність, об'єктивність, працелюбність, освіченість); емоційно-вольовий блок (наполегливість, рішучість, активність, оптимістичність); організаційний блок (дисциплінованість, пунктуальність, зосередженість, охайність, зібраність) [5, с. 64].

В. Гриньова виокремлює такі групи професійних педагогічних цінностей: цінності-цілі, цінності-мотиви, цінності-знання, цінності-властивості, цінності-відношення [1, с. 14]. Зауважимо, що дані цінності гармонійно пов'язані між собою, а їх наявність є основою формування не лише духовної, але й педагогічної культури особистості.

Сучасні глобалізаційні зміни посилюють вимоги щодо постійного професійного самовдосконалення освітян, які за щораз мають застосовувати в освітньому процесі інноваційні технології, нові форми та методи роботи із здобувачами освіти. В умовах дистанційного навчання педагогам довелося швидко опанувати низку ресурсів для подачі матеріалу та моніторингу виконаних завдань, використовувати соціальні мережі та навчальні платформи, що значно розширили можливість для професійної самореалізації.

Професійний розвиток науково-педагогічних працівників має відбуватися шляхом формування інноваційної, управлінської та дослідницької компетентності. Серед корпоративних цінностей перевага надається толерантності, комунікабельності, партнерстві, академічній доброчесності між колегами та здобувачами освіти [2]. Сучасний педагог повинен активно відстоювати свою фахову думку, творчо підходити до

нових способів викладу навчального матеріалу, продукувати нові ідеї в авторських напрацюваннях.

У навчально-виховному процесі ціннісні орієнтації виступають як об'єкт взаємодії викладача та студентів. Система ціннісних орієнтацій студентської молоді трансформується в умовах переосмислення цінностей у суспільстві, тому одним із важливих завдань педагога є потреба в плеканні гуманістичних цінностей серед своїх вихованців. Ціннісне ставлення здобувачів освіти до своєї майбутньої професії пов'язане із успішністю навчання. Вагомою складовою ефективного навчання є активізація процесу формування світогляду шляхом використання ефективних методик викладання дисциплін, що допомагають студентам здобути необхідні знання, сформувати професійно-ціннісні орієнтації та застосовувати набуті вміння в умовах професійного вибору.

Таким чином, професійні цінності становлять основу для формування педагогічної майстерності викладача, яка відіграє важливу роль у процесі ефективного навчання студентів. Професійні цінності формують позитивну мотивацію у фахівців щодо розширення сфери своєї діяльності та впливають на здійснення самоаналізу професійних дій. Набуття та активізація окремих груп професійних цінностей є основою кар'єрного зростання та здатності педагогів працювати в нових реаліях життя українського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриньова В. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти): автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2001. 29 с.
2. Михайлишин Г., Кондур О. Професійні цінності сучасного педагога як основа забезпечення якості освіти. URL: https://www.researchgate.net/publication/351149696_PROFESIJNI_CINNOSTI_SUCASNOGO_PEDAGOGA_AK_OSNOVA_ZABEZPECENNA_AKOSTI_OSVITI
3. Печерська Г. Професійні цінності орієнтації вчителів. Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки. 2013. Т. 2. Вип. 10. С. 252–257.
4. Потуй Ю. Професійні цінності: сутність і роль у формуванні сучасного фахівця. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Pfto_2013_33_55.pdf
5. Сатановська Л. Формування цінностей та ціннісних професійних орієнтацій студентської молоді у вищих навчальних закладах України. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Педагогіка*. Вип. 1. С. 58–65